

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ**

Кафедра української літератури і компаративістики

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Змістовий модуль
«Науковий спецсеминар “Тенденції сучасної української літератури”»

для здобувачів вищої освіти

спеціальності 035 Філологія

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми «Філологія»

Київ – 2018

Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української літератури і компаративістики

Протокол від « 21 » 09 2018 р. №

Завідувач кафедри О.О. Бровко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Філологія»
« 23 » 09 20 18 р.

Гарант освітньо-наукової програми _____ О. О. Бровко

Робочу програму перевірено

« 23 » 09 20 18 p.

Завідувач аспірантури, докторантури _____ О.В. Плюшик

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. Довго О.О., «11» 09 2019 р., протокол № 2
підпис П.І.Б.

на 2020²¹ рр. _____ підпис П.І.Б. _____ «27» 08 2020 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № _____
підпис П.І.Б.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання					
	денна			заочна		
«НАУКОВИЙ СЕМІНАР З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»						
Вид дисципліни	вибіркова					
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська					
Загальний обсяг кредитів/годин	16/480					
Курс	2	3		2	3	
Семестр	4	5	6	4	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом	4					
Обсяг кредитів	8	4	4	8	4	4
Обсяг годин, зокрема:	240	120	120	240	120	120
Аудиторні	112	56	56	32	16	16
Самостійна робота	128	64	64	208	104	104
Форма підсумкового контролю	Екзамен					
Змістовий модуль «Науковий спецсемінар “Тенденції сучасної української літератури”»						
Курс	3			3		
Семестр	6			6		
Кількість змістових модулів з розподілом	3			3		
Обсяг кредитів	4			4		
Обсяг годин, зокрема:	120			120		
Аудиторні	56			16		
Самостійна робота	64			104		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення курсу: формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» умінь визначати особливості сучасного українського літературного процесу.

Завдання курсу: сформувати

– здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до генерування та обґрунтування нових ідей (ЗК-1);

– здатність до пошуку, обробки, систематизації, аналізу та критичної оцінки інформації з різних джерел; критичного мислення; аналізу міждисциплінарних явищ та процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу (ЗК-2);

– здатність до громадянської та соціальної активності й відповідальності (ЗК-8);

– усвідомлення суспільної ваги моральних, культурних, наукових цінностей і шляхів їх збереження та примноження (ЗК-9);

– здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних принципів і знань та на основі відповідних загальнонаукових методів. Сприяти засвоєнню й осмисленню основних наукових концепцій, історії розвитку та

сучасного стану філологічних знань, актуальних теоретичних і практичних проблем (ФК-1);

- здатність планувати, обґрунтовувати та оцінювати філологічне дослідження та передбачати його результати (ФК-2);

- здатність збирати дані для філологічного дослідження, науково систематизувати, аналізувати та інтерпретувати філологічні явища (ФК-3);

- здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології з використанням теоретичних та експериментальних методів (ФК-4);

- здатність аналізувати явища української літератури в діахронії та світовому контексті, визначати їхню специфіку, виявляти тенденції їх розвитку (ФК-7).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після опрацювання матеріалу дисципліни аспіранти набудуть здатності:

- демонструвати знання в галузі гуманітаристики, зокрема філології: глибоке розуміння ролі науки, освіти і культури в розвитку цивілізації; знання філософії та методології науки; застосування філософських ідей і концепцій у власних дослідженнях; знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції, методології наукових досліджень (ПРН-3-1);

- виявляти глибокі теоретичні знання в обсязі, необхідному для розв'язання професійних і науково-дослідних завдань, зокрема: основних класичних і новітніх філологічних концепцій; фундаментальних праць з обраного напрямку досліджень; змісту теоретичних і прикладних філологічних дисциплін; теоретичних і практичних проблем у галузі дослідження (ПРН-3-2);

- аналізувати явища суспільного життя на основі системного наукового світогляду; пов'язувати конкретні завдання професійної та науково-інноваційної діяльності із загальнофілософськими проблемами; визначати міждисциплінарний характер наукових філологічних проблем (ПРН-У-1);

- проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення наукових концепцій, підходів і поглядів у галузі дослідження; формулювати, обґрунтовувати та захищати власну наукову позицію та концепцію (ПРН-У-2);

- обирати адекватну наукову методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання проблем і завдань філологічного дослідження (ПРН-У-3);

- складати, обґрунтовувати та оцінювати план і дизайн філологічного дослідження, передбачати його результати (ПРН-У-4);

- професійно, аргументовано, етично виважено і соціально відповідально пояснювати сутність конкретних філологічних явищ та пов'язаних з ними наукових проблем і власну думку щодо них (ПРН-С-1);

- критично оцінювати наукові філологічні напрями, школи, підходи і методи на основі їх аналізу, порівняння і класифікації (ПРН-С-2).

4. СТРУКТУРА ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ
«Науковий спецсеминар “Тенденції сучасної української літератури”»
Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт		
			Аудиторна		Самостійна
			Лекції	Практичні	
Змістовий модуль 1. Актуальна література					
1	Письменницькі діалоги. Індивідуальна та колективна естетика	10	4	2	4
2	Репрезентація сучасної української літератури у формі антологій	18	4	4	10
3	Сучасна українська драматургія: тенденції розвитку і способи репрезентації	18	4	4	10
4	Актуальна – популярна – масова література: кореляція понять	8	4	4	
	Разом	54	16	14	24
Змістовий модуль 2. Масова література як сучасна провокація					
5	Масова література як художній феномен	16	6		10
6	Жанровий феномен масової літератури: детектив, любовний роман, еротична проза, пригодницька проза, фантастика	18		8	10
	Разом	34	6	8	20
Змістовий модуль 3. Елітарна література					
7	Сучасна елітарна література: критерії виокремлення, природа художності.	32	6	6	20
	Разом	32	6	6	20
	Усього	120	28	28	64

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин за видами робіт		
			Аудиторна		Самостійна
			Лекції	Практичні	
Змістовий модуль 1. Актуальна література					
1	Письменницькі діалоги. Індивідуальна та колективна естетика	18	2	2	14
2	Репрезентація сучасної української літератури у формі антологій	12	2		10
3	Сучасна українська драматургія: тенденції розвитку і способи репрезентації	10			10
4	Актуальна – популярна – масова література: кореляція понять	12		2	10
	Разом	52	4	4	44
Змістовий модуль 2. Масова література як сучасна провокація					
5	Масова література як художній феномен	17	2		15
6	Жанровий феномен масової літератури: детектив, любовний роман, еротична проза, пригодницька проза, фантастика	17		2	15
	Разом	34	2	2	30

Змістовий модуль 3. Елітарна література					
7	Сучасна елітарна література: критерії виокремлення, природа художності.	34	2	2	30
	Разом	34	2	2	30
	Усього	120	8	8	104

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Письменницькі діалоги. Індивідуальна та колективна естетика

Творчі портрети: Ю. Андруховч, Л. Денисенко, С. Жадана, О. Забужко, Ю. Іздрик, Г. Пагутяк, Т. Прохасько, І. Роздобудько, Євгенія Кононенко, В. Шкляр

Основні поняття теми: творчий портрет, сучасна українська література.

Змістовий модуль 1

Тема 2. Репрезентація сучасної української літератури у формі антологій

Антологія як форма саморепрезентації. Антологія як модерний проект.

Основні поняття теми: антологія.

Тема 3. Сучасна українська драматургія: тенденції розвитку і способи репрезентації

Стильові пріоритети і жанрові трансформації сучасної української драматургії. Проблемно-тематичне поле.

Основні поняття теми: сучасна українська драматургія, жанрові трансформації.

Тема 4. Актуальна – популярна – масова література: кореляція понять

Аналіз творчості сучасних українських письменників у координатах соціології літератури і читання. Вплив резонансного твору на свідомість / світогляд читачів.

Літературне споживання. Сучасні українські видавництва комерційної літератури.

Основні поняття теми: актуальна література, масова література, популярна література.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Масова література як художній феномен

Передумови виникнення та генеза розвитку поняття. Дефініція поняття «масова література». Ознаки масової літератури.

Основні поняття теми: масова література.

Тема 6. Жанровий феномен масової літератури: жанровий феномен: детектив, любовний роман, еротична проза, пригодницька проза, фантастика

Нова жанрова свідомість. Роман як наджанрове і трансжанрове утворення. Звертання до свідомості масового читача.

Основні поняття теми: роман, детектив, еротична проза, пригодницька проза, фантастика.

Змістовий модуль 3

Тема 7. Сучасна елітарна література: критерії виокремлення, природа художності

Дефініція понять «елітарна література», «висока література». Критерії: оригінальність, дивність, незвичність, новизна (Г. Блум); унікальність, невідтворюваність (Т. Гундорова).

Основні поняття теми: елітарна література, висока література.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності	Максимальна к-ть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	
		к-ть одиниць	макс. к-ть балів	к-ть одиниць	макс. к-ть балів	к-ть одиниць	макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	8	8	3	3	3	3
Відвідування практичних занять	1	7	7	4	4	3	3
Робота на практичному занятті	10	7	70	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>			110		72		61
Максимальна кількість балів: 254							
Розрахунок коефіцієнта: $243:60=4,05$							

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності	Максимальна к-ть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	
		к-ть одиниць	макс. к-ть балів	к-ть одиниць	макс. к-ть балів	к-ть одиниць	макс. к-ть балів
Відвідування лекцій	1	8	8	3	3	3	3
Відвідування практичних занять	1	7	7	4	4	3	3
Робота на практичному занятті	10	7	70	4	40	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	25	3	75	3	75	3	75
<i>Разом</i>			160		122		111
Максимальна кількість балів: 393							
Розрахунок коефіцієнта: $393:15=26,2$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання (денна форма)

Змістовий модуль 1. Скласти літературний портрет одного з письменників (на вибір).

Змістовий модуль 2. Підготувати характеристику однієї з антологій художніх творів, що була видана за останні 10 років.

Змістовий модуль 3. Обрати зразок одного жанру (1 твір) і здійснити цілісний аналіз.

(заочна форма)

Змістовий модуль 1.

Завдання 1. Скласти літературний портрет одного з письменників (на вибір).

Завдання 2. Напишіть есе на тему: «Чи може дитяча література бути масовою або елітарною?» (Обсяг – 4000 знаків).

Завдання 3. Пригадайте твердження І. Франка і сформулюйте власну думку, чи актуальне воно нині. Відповідь обґрунтуйте. (*Обсяг – 2000 знаків*).

«Коли старші письменники виходять від малювання зверхнього світа – природи, економічних та громадських обставин і тільки при допомозі їх силкуються зробити зрозумілими даних людей, їх діла, слова й думки, то новіші йдуть зовсім противною дорогою: вони, так сказати, відразу засідають у душі своїх героїв і нею, мов магічною лампою, освічують усе оточення. ... Зверхніх подій в ... зміст входить дуже мало, описів ще менше: факти, що творять... головну тему, се, звичайно, внутрішні, душевні конфлікти та катастрофи». *Іван Франко*

Змістовий модуль 2.

Завдання 1. Підготувати характеристику однієї з антологій художніх творів, що була видана за останні 10 років.

Завдання 2. У розвідці «Елізіум. Інкорпорація стратогом» Я. Голобородько висловив таке міркування:

«В українському літературному пулі оприявлюється цілком новочасна світова тенденція – тренди. Поняття і категорія “тренд” належать не лише до простору fashion-культури. Вони успішно обживаються й у інших нішах, виявах, іпостасях цивілізаційного життя-буття.

Найблагоприятнішим ґрунтом для літературних трендів традиційно виступає проза. Нині вона є найбільш затребуваним форматом літератури. ... Проза передбачає нічим не обмежену наративну свободу митця й абсолютно довільну частотність написання та публікації його текстів.

Проза містить внутрішній ресурс “серйозності”, можливість “запуску” проблемно-сюжетних схем, жанрової тенденції, текстового продукту як своєрідної “лінії”».

Запропонуйте, будь ласка, власний перелік прозових творів, які, на вашу думку, нині перебувають у тренді. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 3. Зробіть мікродослідження пошуків ідентичності / художніх експериментів / іншого аспекту на ваш вибір в одному із творів, що здобули перемогу в міжнародному літературному конкурсі «Коронація слова». (*Обсяг – від 5000 знаків*)

Змістовий модуль 3.

Завдання 1. Обрати зразок одного жанру (1 твір) і здійснити цілісний аналіз.

Завдання 2. Ознайомтесь із працею Л. Таран «Жіноча роль. Жінка-автор у сучасній українській прозі. Емансипаційний дискурс» і сформулюйте нові стратегії репрезентації “жіночого” в сучасній українській літературі.

Завдання 3. Ознайомитися із інтерв’ю (сучасного письменника на ваш вибір) і написати есе на тему: «Внутрішній стрижень митця: емоційна / енергетична / інтелектуальна провокація до діалогу» (*Обсяг 4000 знаків*).

Критерії оцінювання:

При оцінюванні самостійних робіт студентів основна увага буде звертатися на

- уміння максимально цілісно й обґрунтовано створювати літературний портрет письменника,
- вписувати його доробок в історико-літературний процес;
- характеризувати антологію як цілісний текст;
- визначати жанрові ознаки твору,
- самостійність тверджень.

6.3. Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену з усіх модулів дисципліни «Науковий семінар з української літератури». В екзаменаційному білеті – 4 запитання – по одному з кожного модуля.

Орієнтовні питання до іспиту зі змістового модуля «Науковий спецсемінар “Тенденції сучасної української літератури”»

Антологія як форма саморепрезентації. Антологія як модерний проект.

Стильові пріоритети і жанрові трансформації сучасної української драматургії.

Проблемно-тематичне поле сучасної української прози.

Вплив резонансного твору на свідомість / світогляд читачів.

Літературне споживання.

Сучасні українські видавництва комерційної літератури.

Передумови виникнення та генеза розвитку поняття «масова література».

Дефініція поняття «масова література». Ознаки масової літератури.

Роман як наджанрове і трансжанрове утворення.

Дефініція понять «елітарна література», «висока література». Критерії: оригінальність, дивність, незвичність, новизна (Г. Блум); унікальність, невідтворюваність (Т. Гундорова).

Критерії оцінювання іспиту:

На іспиті здобувач може здобути максимальну кількість балів – 40 (кожне питання оцінюється в 10 балів).

Критерії оцінювання відповіді.

10–9 балів – аспіранти демонструють відмінний рівень знань / умінь / навичок у межах обов’язкового матеріалу.

8–7 балів – аспіранти демонструють достатній рівень знань / умінь / навичок у межах обов’язкового матеріалу. Можливі неточності у формулюваннях.

6–5 балів – аспіранти демонструють посередній рівень знань / умінь / навичок у межах обов’язкового матеріалу. Наявні суттєві недоліки.

4–3 бали – аспіранти демонструють мінімально можливий рівень знань / умінь / навичок у межах обов’язкового матеріалу.

2–1 бал – аспіранти не демонструють рівня знань / умінь / навичок, необхідного для виконання професійної діяльності.

6.4. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
F, FX	1–59 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань / умінь / навичок, що вимагає повторного проходження

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Герасименко Н. Популярна література кінця XX – початку XXI ст. – Тернопіль : Джура, 2010. – 264 с.
2. Романенко О. Семіосфера української масової літератури: Текст. Читач. Епоха. – Київ : ПВ Якубець А. В., 2014. – 364 с.
3. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр: монографія. – Донецьк: ДАНДОН–XXI, 2011. – 432 с.

Додаткова:

4. Андрейчик М. Інтелектуал як герой української прози 90-х років XX століття. – Львів: Піраміда, 2014. – 188 с.
5. Андрусак І. Латання німбів. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2008. – 254 с.
6. Блум Г. Західний канон: книги на тлі епох. – Київ : Факт, 2007. – 720 с.
7. Галета О. Від антології до онтології : антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця XIX – початку XXI століття: монографія. – Київ : Смолоскип, 2015. – 640 с.
8. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблішмент : збірка статей. – Київ : Факт, 2006. – 160 с.
9. Голобородько Я. Пентаплекс (кіно-музично-літературознавчі технології). – Херсон : Айлант, 2016. – 164 с.
10. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес. – Київ : Академвидав, 2008. – 352 с.
11. Жукова Н. Елітарна література в іменах : монографія. – Київ : Інститут культурології НАМ України, 2016. – 304 с.
12. Історія української літератури XX – поч. XXI ст. У трьох томах. : навчальний посібник / за ред. В. І. Кузьменка. – Київ : ВЦ «Академія», 2017. – Т. 3. – 544 с.
13. Літературна дефіляда. Сучасна українська критика про сучасну українську літературу. – Київ : Темпора, 2012. – 544 с.
14. Пастух Б. Одвічні суперечності серця: проза Степана Процюка. – Брустури : Дискурс, 2016. – 94 с.
15. Після падіння тюремного муру (Українська література за роки незалежності: тенденції, проблеми, підсумки (1991–2015)). – Житомир : Руга, 2015. – 212 с.
16. Поліщук Я. Ревізії пам'яті. – Луцьк : Твердиня, 2011. – 216 с.
17. Проблеми ідентичностей у сучасній українській літературі: виміри «Коронації слова» / наук. ред. Н. І. Богданець-Білоscanенко, О. О. Бровко. – Чернівці : ВД «Букрек», 2018. – 224 с.
18. Родик К. Актуальна література: пунктир-енциклопедія. – Київ : Радуга, 2016. – 255 с.
19. Скорина Л. Мистецтво складати пазли: статті, рецензії, есе. – Черкаси, 2012. – 194 с.
20. Сучасна українська белетристика: координати «Коронації слова». – Миколаїв : Іліон, 2014. – 306 с.
21. Таран Л. Жіноча роль. Жінка-автор у сучасній українській прозі. Емансипаційний дискурс. – Київ : Основи, 2007. – 128 с.
22. Тебешевська-Качак Т. Б. Художні особливості жіночої прози 80–90-х рр. XX століття. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. – 192 с.
23. Терен Т. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Кн. 1. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. – 278 с.
24. Терен Т. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Кн. 2. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. – 264 с.
25. Терен Т. REСвізити: антологія письменницьких голосів. Кн. 3. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. – 292 с.
26. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період : навчальний посібник. – Київ : ВЦ «Академія», 2008. – 248 с.

27. Якубовська М. У дзеркалі слова: есеї про сучасну українську літературу. – Львів : Каменяр, 2005. – 751 с.